
**ІДЕОЛОГІЯ
УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗБУДОВИ
УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ**

МАТЕРІАЛИ VIII
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

ЕКОНОМІЧНИЙ НАЦІОНАЛІЗМ

Івано-Франківськ
12–13 жовтня 2018 р.

Інститут наукових студій націоналізму
Кафедра теоретичної та прикладної економіки
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника»
Науково-дослідний інститут українознавства МОН України
МБУ Центр національного відродження ім. Степана Бандери
Інститут суспільних досліджень
Поступовий гурт франківців

ЕКОНОМІЧНИЙ НАЦІОНАЛІЗМ

**МАТЕРІАЛИ VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬК,
12–13 ЖОВТНЯ 2018 р.**

Івано-Франківськ
Лілея НВ
2018

ББК 63.3 (4 УКР) 6+66.2(4 УКР) +87.6
Е 45

Економічний націоналізм. Матеріали VIII всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю. Івано-Франківськ, 12–13 жовтня 2018 р. / Наук. ред. О. М. Сич. — Івано-Франківськ: Лілея НВ, 2018. — 368 с.

У збірнику праць учасників конференції розглядаються економічні аспекти в теорії і практиці українського націоналізму. Автори збірника пропонують своє бачення шляхів розвитку економічної політики українського націоналізму на сучасному етапі становлення Української держави. Для науковців, студентів ВНЗ та широкого загалу читачів.

Рецензенти:

Баланюк І. Ф. — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

Райківський І. Я. — доктор історичних наук, завідувач кафедри історії України ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника» (м. Івано-Франківськ).

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Науково-дослідного інституту українознавства МОН України
(протокол №6 від 27 вересня 2018 р.).*

Текст подається мовою оригіналу та в редакції авторів

Автори статей, 2018

<https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/ekonomichnyy-nacionalizm-vyznachaye-poryadok-dennyu-u-mizhnarodniy-torgivli>.

6. Інвестиції Китаю до США перевищили інвестиції США до Китаю. - [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rbc.ru/economics/18/11/2016/582ea9749a7947b4e3c90af1>

7. “World Trade Statistical Review 2017”. – Режим доступу: www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/wts2017_e.pdf.

The theoretical foundations of international trade and practical measures of the governments of the countries concerning regulation of foreign trade in the conditions of modern global economy have been considered in the article.

Key words. *International trade, trade war, point-of-sale war, protectionist policy, freetrading, globalization.*

УДК 93/99(4/9)«1940–1970»

Павло Гай-Нижник
(м. Київ)

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО ЛАДУ МАЙБУТНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПОЛІТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ОУН (Б) 1940–1970 рр.

Висвітлюються основні засади економічного ладу майбутньої Української держави в політичній концепції Організації Українських Націоналістів, що теоретично формувалася та зазнавала певних змін протягом 1940–1970 рр.

Ключові слова: *економічний націоналізм, ОУН, теорія держави і права*

Питання економічної думки й економіки взагалі в теорії українського націоналізму, зокрема ХХ ст., не є достатньо дослідженим, а проблема її практичної цінності чи, скажімо, життєздатності або ж успішності може бути визначеною не більш як на рівні відносного припущення чи вірогідної концепції, позаяк жодна націоналістична політична організація тієї доби не мала можливості розробляти проект своєї економічної політики в умовах правлячої чи привладної сили, а тим паче за суворой дійсності

підпілля й, що головне, за відсутності власної національної держави. Тут йдеться про український націоналістичний рух ХХ ст. загалом й, зокрема, про Організацію Українських Націоналістів (ОУН), а безпосередньо — про її молоде й радикальне крило, що на межі 30-х — 40-х років виокремилося у потужну самостійну політичну силу з цілком характерним додатком до основної назви — «революційна» (ОУН-р).

Отже, готувати свою ретельну й розгорнуту господарчу програму на досвіді державного розвитку України у сучасній тим часам дійсності (відсутності сталого державно-політичного та національно-економічного життя) й випробувати її на практиці не було можливим, а відтак це питання в умовах революційної боротьби й підпілля чи національно-визвольної війни без сталої території й класичного фронтового запілля, або за умов відірваності від рідних теренів на вигнанні й без очевидної найближчої перспективи повернутися на Батьківщину, як правило, змушувало українські націоналістичні сили (і не тільки) виробляти й позиціонувати основи власного бачення економічного ладу у державній моделі лише у загальних рисах, доволі аморфно, без фінансово-економічних обчислень і розрахунків та докладних аналітики і обґрунтувань тощо. Обставини і потреби тогочасних умов, як і відносна молодість українського націоналістичного руху, висували на перший план інші ідеологічні і практичні нагальності та завдання, що, відповідно, позначилося і на теоретичній глибині, висвітленні сукупності наукових категорій і законів, аналізі розвитку реального господарства та якості концептуального вигляду тощо тієї частини партійної програми ОУН(р), що адекватно би відображала структуру та розвиток фінансово-економічної системи, яка лягла би в основу господарчого ладу у її баченні моделі майбутньої Української держави.

На кінець 1939 — початок 1940 рр. процес розколу ОУН після смерті Є. Коновальця став доконаним фактом, коли 10 лютого 1940 р. було створено революційний Провід Організації. У лютому 1940 р відбулася конференція ОУН(р), на якій С. Бандеру було уповноважено керувати Центральним Проводом Організації. Виокремившись в окремий провід, а отже, — в окрему організацію, «розкольників» з бандерівського крила, які здебільшого представляли не еміграційні кола ОУН, а крайову її частину й, все ж таки, її молоде покоління, мусли виробити власні програмово-установчі засади та офіційно їх ухвалити на своєму з'їзді².

² Докладніше про це дивіться у статті автора «Тільки вповні Суверенна Українська Держава може забезпечити українському народові свободне життя

Другий Великий збір революційної ОУН («групи» С. Бандери) відбувся 1–4 квітня 1941 р. у Кракові, а усі делегати працювали під спеціальними псевдонімами, затвердженими комітетом конгресу. Головною метою Збору було затвердження революційним проводом ОУН свого окремішнього від мельниківського ПУНу становища, утвердження ідей українського націоналізму та постанов, що стосувалися політичного, військового, економічного та соціального життя українців. Тим не менш, серед семи секцій, що працювали під час зібрання, секції господарської (фінансово-економічної) не було, що свідчить про те, що на той момент ця сфера не була серед пріоритетних у діяльності революційної ОУН [15, арк. 208–241; 16, арк. 285–298; 31, с. 509–531; 33, с. 697–712]. Тож це питання стало одним із складових роботи ідеологічно-програмової секції на чолі з Я. Стецьком [40, арк. 29 зв.].

Що ж до господарського життя, то, перш за все, у програмі ОУН(р) передбачалося, що уся економіка майбутньої Української держави була б підпорядкована плановій організації на засадах рівності усіх українців у своїх правах і обов'язках перед нацією й державою, а власником усіх земель і вод, підземних і надземних багатств, промислових шляхів комунікації оголошувався сам український народ та його держава. Планувалася інтенсивна розбудова всіх галузей народного господарства³, аби воно стало основою могутності Української держави, за принципом: «пов'язання в цілому житті вільної творчої ініціативи праці й власності громадян — ініціативою, власністю, організованістю й контролем держави — в одну нерозривну цілість» [17, арк. 50; 25, с. 28–29]. Крім того, у житті було би втілене «законне обмеження зисків, усунення всякої спекуляції та самоволі й недбалства в господарці», тобто застосована державна регуляція і контроль позичкової (кредитової) політики [17, арк. 50].

У майбутній Українській державі мав бути запроваджений також «поділ на різні заняття й фахи та відповідно до цього виробничі й професійні організації, побудовані на засаді продукційного солідаризму й рівноправності всіх працюючих» [17, арк. 50; 25, с. 28] (тобто фактично —

(яку державну модель прагла створити ОУН(б) у 1941–1943 рр.)» [13, с. 61–71].

³Тут і далі уникатиметься аналіз сільськогосподарської складової у політиці ОУН(б), позаяк читач має змогу ознайомитися з її баченням у статті автора «Концепція основних засад сільськогосподарської (аграрної) політики майбутньої Української Держави в соціально-економічній моделі ОУН(б)» [8, с. 45–53].

класократичний солідаризм [11, с. 5–24]), але при цьому відбувалося б «знищення всіх привілеїв, поділів і різниць на класи та усіх інших пережитків і пересудів» [17, арк. 50; 25, с. 30]. У промисловості мав бути застосований принцип: «фабрики й заводи — українським робітникам», але при цьому відбулася б передача у державну власність (націоналізація) важкої промисловості й транспорту. У торговельній політиці мав би бути застосований подібний підхід: «вільна торгівля нижчих ступенів» за принципом: «український хліб — українському народові, вільна ініціатива вільних людей; загальне й повне право власності на продукти своєї праці», натомість — практичне удержавлення загальної внутрішньої та зовнішньої торгівлі [25, с. 28–29].

Тим часом, з початком Німецько-радянської війни, ОУН(р) вдалася до спроби втілити у життя головну і визначальну у свою мету і завдання — відновити національну Українську державність. Відтак, як відомо, 30 червня 1941 р. Національними Зборами у Львові, з подання революційної ОУН, було прийнято Акт проголошення Української Держави. Актом, зокрема, установлювалося, що «Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує створення Української Держави, за яку покладали свої голови цілі покоління найкращих синів України» [1, с. 1; 35, арк. 3]. Тоді ж було обрано й Українське Державне Правління (УДП) у Львові на чолі з Я. Стецьком⁴. Невдовзі були призначені обласні управи державного правління, у складі яких були референтури, що відповідали на фінансово-економічні аспекти господарської діяльності [37, арк. 8–12; 39, арк. 1]. Обласні державні управи поділялися на окружні, окружні управи — на районні (повітові), районні управи — на сільські. При кожній такій управі обов'язково був господарчий відділ на чолі з відповідним референтом [38, арк. 1–2]. Від перших же днів проголошення відновлення Української

⁴Серед членів УДП та керівників його ресортів були й особи, що мали займатися й опікуватися саме економічною сферою та дотичними їй галузями життя проголошеної держави, а саме: Ю. Павликівський (торгівля і промисл), Д. Яців (заступник у справах народного господарства), Р. Ільницький (заступник у справах народного господарства), Х. Лебідь-Юрчик (заступник у справах фінансів), І. Грабар (директор Ревізійного союзу кооператив), Р. Раковський (директор Центрального союзу українських промислових кооператив), І. Мартюк (директор Центрального союзу українських сільськогосподарських кооператив), О. Сербин (директор Споживчої кооперативи), І. Ольховий (директор Центрального Українського банку) та інші [36, арк. 13].

Держави місцеві українські органи влади поволі ставали на шлях налагодження основ державного економічного ладу не лише в аграрному секторі, а в інших галузях народного господарства [5, с. 52–67; 9, с. 51–60; 14, с. 49–65].

Проте існувала й інша, паралельна і потужніша дійсність, що руйнувала не лише перші паростки сталості суспільно-господарського ладу у підконтрольних українськими місцевими органами влади місцинах, а й заперечувала саме утвердження Української Держави у її зародку – факт німецької військово-адміністративної окупації (чи союзницькими гітлерівцям військами) українських земель та цілковите заперечення права українців на власну державність. Додаткової дестабілізації додавав й польський саботаж і терор [12, с. 71–81].

У центральних і південно-східних областях, куди було спрямовано похідні групи ОУН, на них очікували інші умови, інакша, ніж у підпольській Україні, трансформована комуністичним терором, народна свідомість. Відтак похідними групами, зокрема на Житомирщині, було зроблено висновки, що «до вирішення економічного питання Українським Урядом, не вільно переводити [у] господарці жадних змін» [2, с. 87]. По прибутті до Центральної і Східної України похідних груп, частина членів яких були наддніпрянцями-емігрантами, там організувалася місцева влада, а народові доносилися оунівська концепція державно-політичного ладу та суспільно-господарських відносин в майбутній Україні, створювалися обласні та окружні управи. У відповідь німецька окупаційна влада, як доповідало більшовицьке підпілля, у вересні 1941 р. «відкриває справжнє полювання на українських націоналістів» [19, арк. 47].

Після придушення німецькими окупантами проголошеної 30 червня 1941 р. Української Держави й початку терору та репресій проти націоналістів-революціонерів, з початку 1942 р. перед бандерівською ОУН постало нагальне питання зміни свого ставлення до нацистського Райху та перегляду тактики й стратегії щодо боротьби за державність. Водночас настав час й аналізу власної державотворчої теорії та ідеологічних засад з огляду на досвід практики розбудови Української Держави протягом 1941 р. та відомостей і спостережень від похідних груп про народні настрої й сприйняття програмових постанов ОУН населенням Осередньої (Центральної) та Південно-Східної України.

У квітні 1942 р., на своїй II конференції, ОУН(р) ще раз зазначила, що вважає «рішуче непридатним для нового українського життя систему капіталістичну, тоталітарну, комуністичну, націонал-соціалістичну, бо українська держава, яка має вирости з питомо українських прагнень у формі української націократії (панування нації на своїй землі), є

прогресивнішою за всі інші системи», додаючи, що «свою історичну місію на Сході Європи Україна виконає, взявши до уваги конкретні особливості її минулого й сучасного, зсинтезувавши все природньо-прогресивне, на що спромоглися українці в минулому» [23, с. 63].

Невдовзі, наприкінці квітня 1943 р., на терміново скликаному засіданні Проводу Організації, Р. Шухевичу та його прибічникам вдалося усунути М. Лебеда з очільництва в ОУН, яке він посів після арешту німцями С. Бандери і Я. Стецька [45, с. 69]. Світоглядно ж, відчутних змін не відбулося, і провідництво Організації й надалі сповідувало націократичний принцип будівництва державності [22, с. 114]. Натомість у серпні 1943 р. модель політичного укладу майбутньої Української Держави в програмових засадах бандерівської ОУН зазнала кардинальних змін, а поштовхом й спонукою до цього стали доповіді похідних груп з Великої України. На той час, в травні 1943 р. до керівництва головним проводом ОУН(б) прийшов Р. Шухевич, а Організація змінила додаток до назви з «революційної» на «самостійників-державників», тобто ОУН(р) стала ОУН(с.-д.).

25 серпня 1943 р. на Тернопільщині у с. Слобода Золота Козівського району завершився Третій (надзвичайний) Великий збір ОУН, який затвердив свої рішення як програмові постанови Організації [20, с. 212–224; 44, арк. 53]. «Нова дійсність заставила всю масу, та кожную одиницю зокрема, задуматись над своїм положенням» [26, с. 3],— відмічалось на Зборі. При цьому провідники ОУН(б) розуміли й те, що сам факт існування СРСР та Червоної Армії становив реальну небезпеку повернення в Україну облудливої комуністичної пропаганди та більшовицького режиму, який, «переслідуючи немовби лише окремі прошарки народу, [...] створює для решти народу фікцію мирного і спокійного життя та забіхану перспективу щастя й добробуту на майбутнє» [26, с. 3–4]. Тож донесення державницької ідеології до широких мас стало для ОУН(б) не менш важливим завданням, ніж організація збройної боротьби з окупантами. З цього приводу ОУН(б) визнавав: «Факт цей вніс колосальні зміни в політичну боротьбу українського народу. Вона вступила в нову, вищу фазу. Крім радикальної зміни в тактиці, життя висунуло потребу зміни в самій організаційній структурі та в програмі ОУН» [26, с. 9].

Про причини й необхідність трансформації старих ідей і прийняття нової програми один з провідних діячів ОУН(б) Л. Шанковський згадував наступне: «Виявилось, що багато з цих ідей не сприймаються українськими народними масами на Ц[ентральних] і С[хідних] У[країнських] З[емлях]... Таким чином, у новому поборницькому підпіллі творився і зростав новий ідейно-політичний зміст українського

націоналізму. Остаточо цей зміст стверджено в постановах ІІІ-го Надзвичайного Великого Збору Українських Націоналістів, що відбувся в серпні 1943 року. В цьому зборі брали вже участь численні представники з [Центральних] і С[хідних] У[країнських] З[емель], що мали значний, часто вирішальний голос у його рішеннях» [43, с. 21–22].

Відтак, зазначалося провідниками ОУН(б), «уміру того, як зростає українська сила, перед нами знову і знову постає реальна і жива картина майбутньої держави України» [44, арк. 53–54], а отже цілком природно, що Організація за нових умов боротьби, яка, очевидно, мала завершитися здобуттям державності, мусила висловитися й донести до своїх членів, прихильників і до всього українського народу власне бачення її державної моделі. Тож саме вироблені ІІІ Надзвичайним Великим збором програмні рішення ОУН(б) більше, ніж до того часу, як зазначалося у самих програмових постановах, уточнювали «суспільний лад нової України», яку планували побудувати націоналісти бандерівської течії після закінчення світової війни та краху імперських Німеччини та СРСР [3, с.53–80; 4, с. 40–53; 10, с. 71–79; 13, с. 61–71].

Тож, перш за все, єдиним ладом, «який дасть справедливу розв'язку національного і соціального питання у цілому світі», була система вільних народів у власних самостійних державах та усунення національного поневолення та експлуатації одного народу іншим [44, арк. 53–54]. У такій Українській Державі, «у якій зможуть вільно, багато і культурно жити та розвиватися селяни, робітники та інтелігенція» й у якій не буде «поміщиків, капіталістів і більшовицьких комісарів, службовців НКВС і партійних паразитів» [44, арк. 53–54]. В Українській Державі «уряд України не затратиме часу, енергії і коштів на створення апарату гноблення», а натомість «спрямовуватиме всі економічні ресурси та людську енергію на утворення нового державного справедливого соціального ладу, а також на економічну розбудову країни і культурний розвиток народу» [44, арк. 53–54].

За нового державного ладу важка промисловість мала стати національно-державною, а дрібна — кооперативно-громадською власністю. При цьому робітники братимуть участь у керівництві заводами, а принцип управління буде «фаховий». У державі передбачалося встановлення загального 8-годинного робочого дня. Понад норму праця могла бути виключно добровільною, «як і кожна праця взагалі», а робітник у такому разі мав би отримувати за нею окрему платню. Загалом же оплата праці робітників прибуткових підприємств повинна бути справедливою, тобто такою, якої вистачатиме «для забезпечення матеріальних та духових потреб цілої його сім'ї» [44, арк. 53–54]. При

річних підрахунках доходів підприємств кожен робітник мав би отримувати: на кооперативних підприємствах — дивіденди (річна частка чистого доходу, що йому належить), на національно-державних підприємствах — премію. У державі буде оголошено свободу праці, вільний вибір професії і місця роботи, свободу робітничих спілок, скасовано так звану стаханівську систему, соціалістичні змагання та відмінено підвищення норм та інших видів експлуатації працюючих. Ремісництво також мало отримати вільний вибір, а ремісники — право добровільного об'єднання у великі майстерні (артілі) та право вийти з майстерні (артілі) й індивідуально виконувати ремісничу діяльність і вільно розпоряджатися своїми доходами (заробітками).

Водночас той проект державної моделі засвідчив не лише відкидання націоналістами-бандерівцями комуно-радянських принципів господарчої організації суспільства, а й заперечення капіталістичного шляху розвитку економічних взаємин; натомість визнавалася як колективна, так і індивідуальна власність, а загалом в державі домінантною мала б стати національно-державна власність у промисловості (великий бізнес), кооперативно-колективна для середнього бізнесу та усі види власності й організації справи для малого бізнесу, ремісництва та селянського господарства. Вищезазначене свідчить, що в економіці провідні діячі ОУН(б) були прихильниками лівих господарчих теорій, декларації яких сприяли також загальному захопленню на той час ідеями соціальної рівності та побудови безкласового суспільства [4, с. 40—53], а свобода господарчої ініціативи обмежувалася б вимогами соціальної справедливості, суспільної рівноваги та державного планування тощо⁵.

Ось як визначав свою позицію у цій сфері сам провід ОУН(б) у 1943 р.: «Історичну еволюцію нації в монолітну суспільність хоче ОУН приспішити шляхом знищення всіх економічних і соціальних нерівностей. Вважаємо, що в сучасну історичну добу є всі дані для побудови такого

⁵Принагідно зауважу, що соціалістичну спрямованість соціально-економічної програми ОУН(б) було помічено й радянською розвідкою (зокрема її фронтовими політичними управліннями). Так, наприклад, начальник політуправління I Українського фронту генерал-майор С. Шатілов повідомляв, між іншим, у цілком таємному політдонесенні від 8 березня 1944 р. «про діяльність українських націоналістів у західних районах України», що III надзвичайний з'їзд ОУН в серпні 1943 р. прийняв програму Організації, де «демагогічно викладаються деякі соціалістичні принципи й рішучо відкидається радянська система та створені нею державні, політичні, господарські і культурні форми управління» [34, арк. 198—211].

економічного ладу, який дасть рівні шанси праці, заробітку всім громадянам. Знищуючи всі форми експлуатації кляси клясою, створимо в Україні справедливий суспільний лад. Тільки при такому суспільному ладі буде запорука, що державна влада не стане на службі одній клясі, буде організуючим, плануючим і керуючим органом цілого народу.

Ідеалом нової суспільності є вільна одиниця. Вільний почин людини буде основною рушійною силою суспільного життя. Але цей вільний почин може йти тільки в суспільному напрямі і не сміє в жодному разі йти по лінії шкурницьких інтересів та в результаті вести до визиску інших «вільних» людей, подібно як це буває в умовах капіталізму» [26, с. 10].

Прикметно, що попри присутність згадок про виробничо-професійний поділ, безкласове суспільство та домінацію-мету — здобуття Української Держави, від серпня 1943 р. у теорії держави бандерівської ОУН з'являються виразні консервативні та ліберально-демократичні дефініції. Так, зокрема, з'явилася теза, що «ідеалом нової суспільності є вільна людина», а соціально-політичний лад майбутньої держави визначався вже не як «націократія», а як «новий лад».

Варто також пам'ятати, що й самі творці програмових постанов усвідомлювали невичерпність та незакінченість проекту від ОУН(б) щодо запропонованої моделі майбутньої Української Держави. «Постанови ці — це здобуток нашої політичної теорії і практики останніх двох років. Вони являються конкретним оформленням ідеї майбутньої української держави. Життя і дальша боротьба принесуть нові здобутки, вони дадуть можливість оформити програму ще більш чітко й детально» [26, с. 10—11].

У Декларації ж Проводу ОУН (р.-б.), виданій в травні 1945 р. у зв'язку з закінченням Другої світової війни, щодо основ державного будівництва було, зокрема, зазначено, що «прогресивна програма, що синтезує всі здорові соціальні надбання минулого й сучасного та сміло накреслює органічні для народу напрямні в побудові нового змісту державного життя та нового безкласового суспільства» [18, арк. 370—386; 23, с. 123]. Тож, попри внутрішню дискусію, ОУН продовжувала залишатися на позиціях побудови безкласового суспільства, надто — Провід, що керував Організацією в українських землях.

Певною мірою уточнення щодо бачення бандерівською ОУН засад і основ майбутньої Української держави можна також побачити й в агітаційній брошурі референта пропаганди окружного проводу ОУН(р.-б.) Дрогобиччини В. Рамзенка (Я. Богдана) «Чому ми за Українську Самостійну Соборну Державу (УССД)», написаній в червні 1949 року. В. Рамзенко не був провідним ідеологом Організації, а отже, оперував офіційними ідеологічними, світоглядними та державотворчими

постулатами і баченнями ОУН(б). Найнагальнішими перетвореннями у найближчій перспективі по відновленню української державності передбачалися: державна власність на велику промисловість, кооперативно-громадська — «на промисловість дрібнішу» і приватна — на дрібну торгівлю («це забезпечить український народ перед витворенням у його середині кляси капіталістів») [29, с. 26–27]. Як і в програмі III Великого (надзвичайного) збору ОУН(б), планувалися: участь робітників в управлінні підприємствами; вільна праця і вільний вибір праці; знищення усіляких видів експлуатації (в т. ч. стаханівщини, соцзмагань тощо); достойна зарплатня, свобода профспілок; знищення колгоспного ладу (розподіл колгоспів); безкоштовна передача землі у власність селянам у формі одноосібних трудових господарств (з обмеженням обсягу землі в одних руках при одноосібній системі господарювання аби «не допустити до витворення експлуаторських груп») тощо [29, с. 26–27].

Провід ОУН на українських землях продовжував також сповідувати принцип побудови в майбутній державі безкласового суспільства. Таке бачення соціального ладу в майбутній Українській Державі в жовтні 1949 р. у своєму «Роз'ясненні» щодо деяких ідеологічних, програмових і політичних питань ще раз підтвердив керований Р. Шухевичем Провід ОУН на українських землях: «Під безкласовим суспільством ми розуміємо суспільство без визискувачів і визискуваних, суспільство вільних неексплуатованих селян, робітників і трудової інтелігенції» [30]. У листі з України також зважувалося на досвід, який показав, що «експлуаторські кляси можуть творитися як на ґрунті приватної власности, так і на ґрунті усупільнення знарядь і засобів виробництва, якщо відсутня політична демократія; якщо при владі стоїть не народ, а одна тоталітарна партія» [30]. Тож керівництво Проводу ОУН на українських землях доводило до закордонного Проводу Організації, що воно виступатиме як проти повернення до капіталізму в Україні, так і за цілковите знищення радянської («більшовицької») експлуаторської системи в організації промисловості, транспорту, банків та колгоспно-кріпацької системи у сільському господарстві. «Наше безкласове суспільство, — відзначалося у листі з України, — хочемо будувати на суспільній і трудовій власності на знаряддя і засоби виробництва, з одного боку, та політичній демократії, з другого боку, що виключить можливість творення експлуаторських кляс капіталістичного чи большевицького типу» [30].

«Демократизаційну» позицію Р. Шухевича, своєю чергою, підтвердила у червні 1950 р. Конференція Організації на українських землях, яка в «Уточненнях і доповненнях до програмових постанов Третього

Надзвичайного Великого Збору ОУН» задекларувала, що «дух Програмових постанов [III Надзвичайного Великого збору 1943 р.] виразно показував, що ОУН бореться за демократичний лад в майбутній Українській Соборній Державі» [23, с. 123]. Так, термін «новий лад» від 1943 р. замінив собою «націократію». Більше того, у матеріалах конференції ОУН(с-д) від 1950 р. майбутній соціально-політичний устрій державної України вже визначався не як «новий лад», а як «демократичний лад» [23, с. 123; 27, с. 99–112]. Основи державного ладу УССД, вироблені 1943 р., залишалися ключовими у програмі та ідеології ОУН(б) аж до 1968 р. Питання їхнього перегляду і корегування за нових умов час від часу поставало від закінчення світової війни [10, с. 71–79].

Утім, не варто сприймати вищевказані декларування демократизації державницької моделі ОУН беззастережно у прямому розумінні. В ОУН кінця 1940-х – 1960-х рр., вважалося, що саме держава має право (і повинна) втручатися у політичне та економічне життя суспільства, виправляючи і стримуючи його стихійний розвій, коригуючи зміст та спрямовуючи його у належному напрямкові, що й можна визначити як новосформовану концепцію державної моделі «демократичного націоналізму», яка прийшла на зміну «націократії» [3, с. 53–80].

IV Великий збір ОУН (революціонерів-бандерівців), що відбувся 1968 р.⁶, вніс деякі корективи та доповнення до ідеологічних засад, встановлених III Великим (надзвичайним) збором 1943 р. (із корегуваннями на конференції Проводу ОУН на українських землях в червні 1946 р., а потім у 1950 р.) [41, с. 3]. Учасники Збору «доклали багато зусиль для можливо точного й всебічного опрацювання ідейних, політичних і тактичних засад боротьби та вперше виклали для широкого загалу членства генеральні лінії стратегії революції й переходового етапу закріплення української державности» [42, с.4]. Вказуючи на головні ідеологічні й політичні принципи українського націоналізму, які, природно, ОУН прагла привнести й у засади нової Української держави, рішенням Збору зазначалося, що український націоналізм «відкидає

⁶У ньому прийняли участь майже 200 делегатів, які працювали на пленарних засіданнях та у складі 15 комісій: 1) ідеологічній і становища в Україні та в СРСР; 2) стратегії революції; 3) переходового етапу; 4) програмовій; 5) внутрішньої політики; 6) устроевій; 7) зовнішньої політики; 8) завдань ОУН на сучасному етапі; 9) інформативно-пропагандивній; 10) юнацтва і молоді; 11) фінансово-господарських справ; 12) служби безпеки; 13) верифікаційній; 14) номінаційній; 15) головній, до якої входили голови всіх комісій.

визиск людини людиною або режимом, визнає право на індивідуальну творчість і приватну власність, створює можливість вільно розпоряджатися прибутками власної праці» [42, с. 109–110]. У цих засадах яскраво простежується певний вплив на ідеологію ОУН (р) націонал-консервативних ідей, які з часом корегували й трансформували початкову ідеологію ОУН першої половини ХХ ст.

Новий голова ОУН Я. Стецько згодом писав, що Організація стоїть проти високопростірних концепцій, що заперечують національний принцип організації світу, проти варваризації і повної дехристиянізації життя Окциденту та імперіальної мілітарної мобілізації економіки тощо [32, с. 19–21]. У той час провідні члени ОУН (р) вважали, що СРСР стоїть на порозі свого розпаду, а в УРСР назріває революційно-визвольне становище і відновлення Української Держави досить скоро мало б настати у процесі розгортання революційно-збройного в Україні. У цей революційний період здобуття і початкового закріплення Української держави, з ініціативи та в оперті на політичне керівництво зриву та його збройні сили, було б створено Українське Революційно-Державне Правління (УДП) та Територіальні Управління — свого роду тимчасовий воєнно-політичний уряд, від якого залежала би уся повнота влади «до закінчення визвольної війни проти Росії і проти всіх інших можливих агресорів України» [42, с. 133].

Передбачалося, що УДП видасть розпорядження, у якому узаконить попередні («доосновні») зміни тогочасного окупаційного державно-політичного, соціально-економічного та культурно-церковного ладу. Зміни ці впроваджуватимуться в життя безпосередньо з хвилини перебрання влади, твореної знизу на місцях. З перших же днів визвольної революції мають бути закладені й підвалини під новий економічний порядок, спертий на господарській ініціативі, вільному ринковому господарстві при гармонійній співпраці і взаємодоповнюванні трьох секторів народного господарства — приватного, громадського і державного, з перевагою приватного. Будуть застосовані зусилля для стабілізації цін і заробітної платні, а також заходи щодо поборювання спроб підірвати господарство України. Як тільки дозволять обставини, УДП мав негайно змінити грошову систему, а державний валютний фонд буде творений на базі існуючих багатств України і праці її громадян.

Територіальні Управління повинні будуть запровадити земельну реформу через суцільну деколективізацію, переведення землі у приватну власність хліборобів, у визначених межах мінімуму і максимуму, враховуючи врожайність землі, характер господарства, величину родини тощо. Існуючі на той час технічні засоби мали би бути спільно

використовувані в переходовому часі для засіву і збору всього врожаю. Кожна родина мала бути забезпечена харчовими продуктами відповідно до кількості її членів. Національна Конституанта повинна була б впровадити кінцеві корективи до земельної реформи (розмір земельного фонду, фахових дослідних господарств, забезпечення переселенців-хліборобів, родин біженців тощо) та затвердити впроваджуваний революційним порядком процес деколективізації. Усе це мало б бути втілено в життя після вивчення проблеми кваліфікованою державною Комісією, спільно з органами місцевого самоуправління і речниками хліборобів-власників.

В ОУН сподівалися, що деколективізоване сільське господарство й утворені висококваліфіковані господарі-власники забезпечать не лише сільськогосподарськими продуктами населення, а й створять в майбутньому великі експортні можливості. Реорганізації підлягала б і промисловість. З цією метою Територіальні Управління, спільно з представниками робітництва, мали встановити нове керівництво фабриками і заводами й здійснити реорганізацію системи праці та продукції, з огляду на різновид власності відповідно до проектованої доосновної перебудови цієї галузі народного господарства на нових засадах. УДПравління і ТерУправління мусіли би подбати і про розбудову торговельної системи на базі приватної, кооперативної чи спілкової власності, яка забезпечувала б збут і розподіл сільськогосподарської та промислової продукції. На них покладалося й налагодження та нормальне функціонування шляхів комунікації і засобів зв'язку [42, с. 139–142].

У своєму проєкті майбутньої моделі Української держави ОУН(р) зазначала, що, перш за все, великі й різноманітні багатства України дають їй всі підстави бути окремою національно-економічною одиницею, вийти з системи задоволення інтересів російського імперіалізму, бути основою сили, зростання й могутності української нації в Українській Самостійній Соборній Державі й стати важливим фактором у міжнародних економічних зносинах. Ця господарська система мала би виростати з духовості і соціальності та господарських притаманностей українського народу, враховувати психологічні властивості українців та їхні соціальні традиції, а також і переймати досвід передових у господарському розвитку народів світу. Комуністична ж і капіталістична системи, як протинародні, за переконанням ОУН(р), мали би бути повністю відкинені в майбутній Українській державі [3, с. 53–80].

Утім, в основі організації народного господарства Української держави мала стати умасована приватна власність на засоби продукції та найширша господарська ініціатива в виробництві продукції та її розподіл на засаді економічної та соціальної справедливості. В основі ж

господарської політики уряду стоятиме засада, що здоровий всебічний розвиток української нації вимагає усунення виключної монополії держави в економічному житті. Державні чинники мали лише створювати передумови для розвитку особистої ініціативи і підприємництва. Основним регулятором у господарському житті мали бути ринкові відносини, а не єдиний централізований план і єдине центральне управління народним господарством. За державою планувалося забезпечити власність лише на такі засоби виробництва і складники народного господарства, які мали загальнонаціональне значення і удержавлення яких виправдалось відповідним досвідом [42, с. 153–155].

Дещо пізніше Я. Стецько зауважував, що його Організація відкидає ліберал-капіталізм у господарстві, позаяк вважає його за культ безвідповідальності й необмеженої вільної гри, що є, за його словами, історичним пережитком... «Забезпечення за державою власності на необхідні засоби виробництва, чого вимагатиме загальнонаціональне добро і що диктуватиме раціональність самого життя... Розбудова кооперативних та інших добровільних спільних форм організації означеного роду продукції та збуту; органічна плановість у межах респектування основних індивідуальних стимулів творчості та загальнонаціонального добра. В цілому господарстві визнається домінуючу роль принципу різного роду приватної власності, респектування принципу праці, як шляху до її (власності) набуття, права ділячності, але елімінується будь-які форми визиску; елімінація визиску і елементи власної праці мають бути в основі кожної іншої, а не тільки приватної власності» [32, с. 43–44], — резюмував Я. Стецько.

Тож економічна політика в Українській державі мала би розвиватися на таких засадах: 1) приватно-індивідуальна, кооперативна, громадська і державна власність на засоби виробництва; 2) приватна ініціатива і право на зиск, проте без визиску людини державою чи людиною людиною; 3) регулювання капіталовкладень у найважливіші сектори народного господарства і недопускання надмірної акумуляції капіталів і засобів продукції в одних руках та творення трестів і картелів; 4) гармонійна співпраця всіх продуктивних верств як заперечення принципу класової боротьби; 5) суцільна деколективізація сільського господарства і встановлення приватної власності на землю; 6) співвласництво робітництва і технічного персоналу на означені, до того удержавлені, засоби виробництва та творення нових підприємств на засаді спеціальних акцій (паїв); 7) відокремлення професійних спілок від держави і забезпечення за робітництвом права на страйк у рамках, передбачених законом; 8) інтенсивні торговельні взаємини з закордоном; 9) державний

контроль над банковою і кредитовою системами; 10) податкова політика, окрім бюджетної функції, матиме за завдання регулювати розподіл національного прибутку й, тим самим, елімінувати визиск; 11) питання іноземних інвестицій вирішуватиме центральний уряд [42, с. 155–156].

Промисловість України, на базі її природних багатств, визначатиме чільне місце держави в міжнародній співпраці та надаватиме їй великого оборонного значення. Початкова стадія реорганізації промисловості мала відбуватися в спектрі доцільного розміщення промислових осередків, її всебічної розбудови, гармонізації між її окремими галузями та перебудови шляхів сполучення (згідно з національними інтересами Української держави). Надра (підземні багатства) України мали стати національно-державною власністю, а ліси і води – державною, громадською або, у визначених межах, приватною. До державної, державно-громадської та громадської власності належали би важка промисловість, енергетика і транспорт загальнонаціонального значення, а саме залізничний, водний та повітряний. Легка промисловість, виробництво товарів широкого вжитку, ремесло, окремо визначені роди транспорту та енергетики, як і сектор особистих послуг, мусили би опиратися на приватну власність: індивідуальну, спілкову і кооперативну, які мали стимулюватися державою [42, с. 157–158].

Торгівля в майбутній Українській державі мала розвиватися у напрямкові найповнішого задоволення потреб усіх прошарків населення і бути додатковим фактором у гармонізації окремих галузей народного господарства, а зовнішня торгівля – забезпечувати збут товарних надлишків українського виробництва, імпорт необхідної чужоземної продукції тощо. Торговельні підприємства належали б до приватної, кооперативної та спілкової форм власності. Торгівлю із закордоном мала стимулювати, регулювати і контролювати держава.

Державний банк України, як емісійний банк, мав би за завдання регулювати й контролювати усю банківську систему. У державі було б допущено розбудову загальних і спеціальних банків приватного, спілкового та громадського характеру. Було би запроваджено повноцінну валюту як основу здорової фінансової системи. Державний бюджет фінансував би державні витрати через одержання прибутків з державного майна, підприємств, посередніх і безпосередніх (прямих і непрямих) податків. Податкова система – прогресивного характеру. Окрім прогресивного податку, мало бути встановлено й систему податкових пільг для економічно слабших підприємств і для тих підприємств, що робили би капіталовкладення у засоби виробництва чи у розвиток установ соціальної опіки. Передбачалося також, що в початковій стадії активізації народного

господарства у відновленій Українській державі сприятиме повне зосередження державних фінансових засобів на інвестиціях у ключові його галузі, розбудові яких через приватну ініціативу сприятиме держава. Іноземні капіталовкладення в Україні та вітчизняні інвестиції за кордоном мали бути контрольовані й регульовані державою [42, с. 158–160].

ОУН(р) цілком прозоро сподівалася, що УССД в перспективі оволодіє атомними технологіями та атомною зброєю. І саме незалежна Україна буде відігравати провідну роль у світовому процесі розгортання національно-визвольних рухів та має стати вагомим світовим гравцем у часи, коли розвиток міжнародних відносин «сприятиме у ще більшій мірі поліцентралізації і фрагментаризації політичних, воєнних і господарських блоків, що уможливить творення нових силових центрів» [42, с. 172].

Загалом ОУН(р) у своїх державотворчих устремліннях виступала за індивідуальну, кооперативну та громадсько-державну власність на засоби виробництва і торгівлю, проти колективізму в сільському господарстві і державного капіталізму [32, с. 42].

На IV Великому зборі ОУН у 1968 р. програмні настанови 1943 р. (разом з поправками від 1950 р.), з яких фактично почався відхід бандерівської ОУН від тоталітарної концепції попередніх років і дрейфу до «народовладної теорії», було піддано остаточній та кардинальній зміні. Модель майбутньої Української держави, розроблена ідеологами й провідниками ОУН(р) й прийнята на її IV Великому зборі 1968 р., стала базовою для державницького бачення та ідеологічних засад Організації на довгих майже чверть століття аж до часів початку розвалу СРСР та відновлення Україною своєї незалежності. Усі подальші теоретико-ідеологічні постанови та засади ОУН(р) чи її провідництва були безпосередньо базовані на відповідних Постановах IV Великого збору, як і, зокрема, робота й рішення V-го (осінь 1974 р.) [28, с. VI–VII, 149] та VI-го (осінь 1981 р.) [21, с. 15] Великих зборів ОУН.

Її зміст свідчить про тривалий шлях трансформації та модернізації державницької ідеології та бачення майбутньої самостійної України бандерівською ОУН, у тому числі і в сфері економіки. Як видно з моделі майбутньої Української держави, виробленої IV Великим збором у 1968 р. і яка залишалася практично незмінною у програмових засадах ОУН(р) у подальші понад двадцять років, у 60–80-х рр. XX ст. на її соціально-економічну теорію держави істотно вплинули досвід соціальних реформ К. Етліу у Великобританії та тривалі політики подальших урядів британських лейбористів («лейбористський соціалізм») та наслідки соціал-демократичних реформ у Швеції («шведський соціалізм»). У світоглядному та політичному ж контексті ідеологія націоналізму ОУН(р)

заснала націонал-консервативних впливів, а її державницька теорія — ознак західних демократій.

Цілком очевидно, що ця державна модель була сконструйована тоді у своїй фундаментальній (основоположній) формі, а натомість термінологія, певні деталі та окремі нюанси мали би ще обговорюватися й очікували своєї конкретизації (вочевидь з огляду на практичні уроки й фактичну дійсність під час та в процесі безпосереднього втілення її в життя вже безпосередньо в Україні). Головним на той час було висловити громадянству загальне бачення бандерівською ОУН держави та її економічного ладу, викоринити з неї лібералістичний та соціалістично-комуністичний «баласт» і представити власне загальну концепцію майбутньої Української Самостійної Соборної Держави.

Література:

1. Акт проголошення Української Держави // Самостійна Україна (м. Станіславів). — 1941. — Ч. 3. — 10 липня.
2. Відновлення Української держави в 1941 році. Нові документи і матеріали. — К.: Українська Видавнича Спілка, 2001.
3. Гай-Нижник П. П. Верховне керівництво і партійно-політична система УССД у державницькій моделі ОУН(б) 1940-х — 1960-х років / П.П. Гай-Нижник // «Український визвольний рух 1920-х — 1950-х р. Ідея державності та її реалізація»: Матеріали міжнародної наукової конференції до 75-річчя Акту відновлення української державності 30 червня 1941р. та 25-ї річниці Незалежності України (29—30 червня 2016 р.). — К., 2017.
4. Гай-Нижник П. П. Від «націократії» до «нового ладу»: соціально-господарчий лад майбутньої Української Держави у політичній концепції ОУН(б) під час II світової війни (1940—1945 рр.) / П.П. Гай-Нижник // Соціальна політика в теорії і практиці українського націоналізму: історія і сьогодення. Матеріали VII всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 75-й річниці УПА. Івано-Франківськ, 19—20 травня 2017 р. — Івано-Франківськ: Лілея НВ, 2017.
5. Гай-Нижник П.П. Відновлення Української Держави Актом 30 червня 1941 р./ Павло Гай-Нижник // Держава у теорії і практиці українського націоналізму: Матеріали VI Всеукраїнської наукової конференції, Івано-Франківськ, 26—27 червня 2015 р. — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2015.
6. Гай-Нижник П.П. Визначення і з національно-державною символікою в ОУН(б) та установах її організаційних емблеми, прапора та гасел/ П.П. Гай-Нижник// Третє Бандерівське читання. «Візія Української держави в ідеології українського націоналізму»: збірник матеріалів (3 лютого 2016 р., м.Київ). — Київ —Івано-Франківськ: Місто НВ, 2016.
7. Гай-Нижник П.П. «Джерелом влади в Українській державі буде народ-суверен» (яку державу прагла створити ОУН(р) наприкінці 1960-х та у

1970-х рр.)/ П.П. Гай-Нижник / П.П.Гай-Нижник// Гілея. – 2015. – Вип. 96 (№ 5).

8. Гай-Нижник П.П. Концепція основних засад сільськогосподарської (аграрної) політики майбутньої Української Держави в соціально-економічній моделі ОУН(б)/ П.П. Гай-Нижник // Гілея. – 2016. – Вип. 105 (№ 2).

9. Гай-Нижник П.П. Організація та повноваження місцевих органів урядування відновленої Української держави після проголошення Акту 30 червня 1941 року/ П.П. Гай-Нижник // Гілея. – 2016. – Вип. 112 (№ 9).

10. Гай-Нижник П.П. «Перед нами знову і знову постає реальна і жива картина майбутньої держави України» (яку державу прагла створити ОУН(б) у другій половині 1940-х та у 1950/1960-х рр.)/ П.П. Гай-Нижник// Гілея. – 2015. – Вип. 95 (№ 4).

11. Гай-Нижник П. П. Солідаризм як соціально-політична концепція: нарис історії розвитку в Європі та Україні / П.П. Гай-Нижник //Гілея. – 2011. – Вип. 44 (№ 2).

12. Гай-Нижник П.П. Ставлення вищого керівництва німецького Райху до Акту проголошення відновлення Української Держави у 1941 р. й військово-політична тактика Проводу ОУН(р) у 1941–1943 рр. / П.П. Гай-Нижник // Гілея. – 2016. – Вип. 110 (№ 7).

13. Гай-Нижник П.П. Тільки вповні Суверенна Українська Держава може забезпечити українському народові свободне життя» (яку державну модель прагла створити ОУН(б) у 1941–1943 рр.)/ П.П. Гай-Нижник // Гілея. – 2015. – Вип. 97 (№ 6).

14. Гай-Нижник П.П. Українська Держава: історична доконаність і розвіяна паралельна дійсність (Акт 30 червня та революційне державотворення під проводом ОУН(р) у 1941–1942 рр. як вияв національного чину та символ суверенних прагнень українського народу) / П.П. Гай-Нижник // Гілея. – 2015. – Вип. 98 (№ 7).

15. ГДА СБ України. – Ф. 5. – Спр. 67418. – Т. 1.

16. ГДА СБ України. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 38.

17. ГДА СБ України. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 4.

18. ГДА СБ України. – Ф. 65. – Спр. 27314. – Т. 2.

19. ДАЖО. – Ф. 1376. – Оп. 1. – Спр. 30.

20. 3 програмних постанов III Надзвичайного Великого Збору ОУН (С. Бандери) 21–25 серпня 1943 р. // ОУН і УПА в 1943 році: Документи. – К., 2008.

21. Маніфест Організації Українських Націоналістів. – Лондон, 1981.

22. Орлик М. Ідея і Чин України / М.Орлик. – К., 2001.

23. ОУН в світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929–1955: Збірка документів. – Б.м., 1955.

24. Панченко О. Микола Лебедь: життя, діяльність і державно-правові погляди /О. Панченко. – Полтава, 2001.

25. Постанови Другого Великого Збору Організації Українських Націоналістів, що відбувся в квітні 1941 р. // ОУН в світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929–1955 р. [Закордонні частини Організації Українських Націоналістів]. – 1955.
26. Постанови III-го Надзвичайного Великого Збору Організації Українських Націоналістів, що відбувся в днях 21–25 серпня 1943 р. – Б.м., 1943.
27. Про уточнення і доповнення до програмових постанов Третього Надзвичайного Великого Збору ОУН (червень 1950 р.) // ОУН в світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929–1955: Збірка документів. – Б.м., 1955.
28. П'ятий Великий Збір Організації Українських Націоналістів (ОУН). Матеріали й постанови. – Б.м.: Видання Організації Українських Націоналістів (ОУН), 1975.
29. Рамзенко В. Чому ми за Українську Самостійну Соборну Державу (УССД) / В. Рамзенко. – К.: – Льв.: Друкарня ОУН ім. полк. Шелеста, 1951.
30. Роз'яснення Проводу ОУН на Українських Землях що-до деяких ідеологічних, програмових і політичних питань // Український Самостійник. – 1950. – Ч. 45.
31. Степан Бандера у документах радянських органів державної безпеки. – Т. 1. – К., 2009. – С. 509–531.
32. Стецько Я. За що і проти чого боремося? (Ідейно-програмові позиції нової України) / Я. Стецько // Четвертий Великий Збір Організації Українських Націоналістів (ОУН). – Другий том. Доповіді й статті. – Б.м.: Видання Організації Українських Націоналістів (ОУН), 1972.
33. Украинские националистические организации в годы Второй мировой войны. Документы. – Т. 2. – 1944–1945.
34. ЦА МО РФ. – Ф. 32. – Оп. 11289. – Спр. 587.
35. ЦДАВО України. – Ф. 3833. – Оп. 1. – Спр. 5.
36. ЦДАВО України. – Ф. 3833. – Оп. 1. – Спр. 10.
37. ЦДАВО України. – Ф. 3833. – Оп. 1. – Спр. 15.
38. ЦДАВО України. – Ф. 3833. – Оп. 1. – Спр. 27.
39. ЦДАВО України. – Ф. 3833. – Оп. 1. – Спр. 28.
40. ЦДАВО України. – Ф. 3833. – Оп. 2. – Спр. 2.
41. Четвертий Великий Збір Організації Українських Націоналістів (ОУН). – Другий том. – Б.м.: Видання Організації Українських Націоналістів (ОУН), 1972.
42. Четвертий Великий Збір Організації Українських Націоналістів (ОУН). – Перший том. Постанови. – Б.м.: Видання Організації Українських Націоналістів (ОУН), 1969.
43. Шанковський Л. Похідні групи ОУН / Л. Шанковський. – Мюнхен: Український самостійник, 1959.

44. Bundesarchiv-Militärarchiv (BArch-MA) in Freiburg im Breisgau. – Ф. RW 5. – Спр. 464.

45. Motyka G. Lachywasun! /G. Motyka // Gazeta Wyborcza. – 2002. – 13–14 kwietnia.

Fundamentals of the economic system of the future Ukrainian State through the prism of the political concept of the OUN(b) 1940–1970. The main principles of the economic system of the future Ukrainian State are described in the political conception of the Organization of Ukrainian Nationalists, which theoretically formed and under gone certain changes during the 1940–1970.

Key words: *economic nationalism, OUN, theory of state and law.*

УДК 323.13:94 (477)

Богдан Галайко
(м. Київ)

СТАНОВЛЕННЯ ІДЕОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПИТАННЯ (НА ПІДСТАВІ ВИДАННЯ ОУН «РОЗБУДОВА НАЦІЇ»)

У публікації розглядаються соціально-економічні питання в часи становлення та формування ідеології українського націоналізму в першій третині ХХ ст. У центрі уваги дослідження публікації на економічну та соціальну тематику на шпальтах офіційного видання Організації українських націоналістів (ОУН) «Розбудова нації».

Ключові слова: *економіка, український націоналізм, Організація українських націоналістів (ОУН), часопис «Розбудова нації».*

У сьогоденних реаліях непростой економічної ситуації в українській державі та соціального розшарування українського суспільства для успішного розвитку національної економіки чимало експертів говорять про втілення ідей та практик економічного націоналізму. Тому цікавим видається аналіз витоків соціально-економічної проблематики в ідеології українського націоналізму.

У цій короткій розвідці спробуємо проаналізувати соціально-економічні питання в ідейних засадах організованого українського націоналізму на етапі його становлення у першій третині ХХ ст. Увагу